

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: Našim prijateljem, rojakom in vsem slovenskim rodoljubom! — Leop. Volkmer. — Zimski dan. — Listek (Feltton). — Književna poročila. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Listnica. — Natečaj. — Vabilo na naročbo.

Našim prijateljem, rojakom in vsem slovenskim rodoljubom!

S to številko nastopi „Popotnik“ svoje 6. leto. Mislimo, da se nam ne bode oporekalo, ako si predrznemo trditi, da je ves ta čas zvest ostal svojemu namenu, da je neustrašeno in po svojem najboljšem prepričanju pospeševal vsestranski in naravni razvoj narodnega šolstva, da se je zanj vedno krepko potegoval, da je učiteljstvo navduševal v njih stanu in poklicu, da jih je podpiral v izvrševanju njih težkih dolžnosti, ter da je tem potem tudi neposredno pospeševal srečo in blaginjo našega ljudstva, naše premile in ljube domovine.

Tendenca našega lista ostane tudi v prihodnje ravno ista. Prva skrb mu bode vselej narodna šola. Narodna šola je podlaga pravega narodnega življenja, ona je vir narodne omike, vsega narodnega pokreta, narodne blaginje. „Iz dobre šole pridejo boljši časi“ veli naš slavi Slomšek. Zato se bode „Popotnik“ vselej poganjal za dobro urejeno narodno šolstvo; isto pospeševati, povzdigniti, pa tudi braniti, bode mu zmirom prva in najsvetejša dolžnost. Mirno, pa neustrašeno bode zagovarjal vse, kar bi zamoglo šoli koristiti, odločno pa se bode tudi uprl vsem nakanom kvarljivim narodnemu šolstvu.

Svojim sostanovnikom skrbel bode za zdravo in tečno duševno hrano, v njih trudapolnih in britkih urah, prinesel jim bode sladkega in blažilnega hladila; utrujene bo vedel zbujati upehane krepčati.

Prava, čista, nekaljena pedagogika bode mu vedno jasna, pot kazoča zvezda. Od jedino pravih pedagogičnih načel ne bode za las odstopil, ista bode branil in zagovarjal proti vsakemu, ki bi si drznil jih s kruto reko pobijati. Zato bode v prvi vrsti zagovarjal razvoj narodnega šolstva na podlagi materne jezika, dobro vedoč, da je to jedini pravi pot, ki zamore naše šolstvo povzdignoti, do iste stopinje, koje tirja napredno življenje našega veka. To je naše prepričanje in v tem prepričanju se nismo in se ne bomo dali od nikogar motiti, bodi si pa kderkoli. To naše prepričanje je bilo in bode nam najzvestejši voditelj pri našem podvzetju.

List se bode, kakor dosihdob, tudi v bodoče, najbolj pečal s šolskim življenjem. Priobčeval bode razne v ustroj narodnega šolstva posredno ali neposredno segajoče članke. Objavljal bode članke o šolskeji higieniji; o vsakosebnih razmerah med šolo in domom; potem zgodovinske in kulturne članke kaže, kaj je narodno šolstvo pospeševalo in kako se je v raznih časih pod raznimi upljivi razvijalo.

Pospeševati gmotno stanje našega ljudstva in s tem povzdigniti blaginjo in srečo domovine, bode listu sveta dolžnost.

Zato bode natančno zasledoval in objavljal vse, kar se mu bode v dosego tega smotra količkaj potrebno zdelo. Zla ti se bode bavil s sadjerejo in nje poukom v narodnej šoli. Učiteljstvu šel bode v tem oziru vselej, kjerkoli in kadarkoli bo treba na roko. Kazal bode pa tudi občinstvu, kolika je marljivost in delavnost slov. učiteljstva, priobčevavši statistična podanja in druge zanimive stvari o stanju sadjerejstva.

Še skrbneje nego dosihdob bode „Popotnik“ v prihodnje pobiral narodne svetinje, kakor pravljice, pripovedke, navade, običaje, reke, prislovice, narodne pesmi, sploh vse, kar nam kaže naroda življenje in poezijo. Če bode mogoče, prinašal bode tudi napeve k narodnim pesmam. Mi se toraj do vseh, ki med narodom živé, zlasti pa do učiteljstva, obračamo s prav uljudno prošnjo, da vsak po svoji moči v svojem kraju pobira in zbira narodno blago, ter ž njim polni in zalaga „Popotnik-ovo“ torbico.

Slov. učiteljstvo naj bode uverjeno, da si bode s tem mnogo zaslug pridobilo za ohranitev narodne poezije in poznanje narodnega življenja.

Za kratkočasno, zabavno berilo bodemo, kolikor bo mogoče skrbeli. Isto tako bode „Popotnik“ pogledel včas med druge nam bratovske narode, ter bode poročal o njih šolstvu. Objavljal bode pa tudi poročila o sejah dež. šolsk. svetov, razpise učiteljskih služeb, spremembe pri učiteljstvu in druge zanimive črtice.

Iz tega se pač vidi, da nam dobre volje ne manjka. Da bi le vse zamogli natančno izpolniti! Ker pa vemo, da nam samim ni moči vsega tega doseči, ker vemo, da je le v jedinstvi prava moč doma, zato se danes obračamo do vseh rodoljubov, kojim je mar čast, in sreča naše domovine, kojim bide v prsih blago in navdušeno srce za boljšo prihodnost našega naroda, kojih srce je polno odkrite ljubezni do najslajšega upa prihodnosti, do ljube mladine, vse te, in naj si bodo katerega koli stanu, prav vljudno vabimo, da stopijo v naše kolo, ter nam pomagajo staviti svetisče narodne prosvete, bodi si kot so-delavci, bodi si kot — naročniki.

Poglejmo naše nasprotnike, kako postopajo oni! — Za šolo se najbolj potegujejo, po njej hočejo doseči svoje skrivne namene! Posnemajmo jih tndi mi! Brez razločka stanu oklenimo se narodne šole, podpirajmo jo vsi brez izjeme kolikor in kakor moremo, navdušujmo se medsebojno za ta tako važni, za vse narodno življenje odločilni zavod.

Ako to storimo, potem se nam ni bati nikogar in naklepi naših zoper-nikoy zrušili se bodo v prah. Oziraje se na to si predrznemo upati, da nas

bode tudi občinstvo neučiteljskega stanu prihodnje še krepkeje duševno in materielno podpiralo, nego dosedaj.

Do vas, ljubi sostanovniki imamo pa še posebno prošnjo. Dobro poznamo težave vašega stanu, dobro vemo, koliko imate pred sabo nakopičenega dela in kako bo treba zbrati vse moči, da se vse to točno in vestno dovrši. Pa ravno zato mislimo, da vam bode naš list vselej dobro došel, prinesevši vam vselej dovolj duševnega krepila. Podpirajte nas toraj vsi brez izjeme! Pokažimo svetu, da si je slovensko učiteljstvo svesto svoje svete naloge; pokažimo, da ume popolno svoj presveti in preyzvišeni poklic; pokažimo, da smo tudi požrtvovalni in brez nehanja delavni, kadar gre za blaginjo naroda, za srečo domovine. Ne samo, da se na list naročite, temveč dopisujte mu tudi marljivo, vsak iz svojega kraja, kajti tako bomo činili močno duševno zvezano falango, in nihče je ne bode prodrl.

Naš list podava vsakemu priliko, da se začne vaditi v književnem delovanju, kajti so njegovi predeli vsakemu brez razločka odprti. Književno delovanje pa je ravno nam učiteljem bolj potrebno, nego drugim stanovom, ker je dokaz duševnega življenja, živega, svežega duha. Duševno živeti in delovati pa moramo, ako hočemo, da bomo dolžnostim svojega stanu po vsem zadostili. Kdor po prestanem izpitu knjigi da slovó, kdor potem nič več ne čita, še manj pa piše, o njem bode bolje, da ne govorimo. Mi bi le radi vse vzbudili k novemu ustrajnemu delovanju. Ako se tako zjedinito, ter sklenemo skupno delovati, ako se odločimo, ne samo to storiti, kar moramo, ampak kar moremo, potem bomo lahko ponosni sami na se, ponosen bode na nas pa tudi narod, videč, kako nja učiteljstvo vsestransko deluje na nja omiko in srečo. Ne preslišite našega bratovskega klica! „Popotnik“ bodi naš prijatelj, naša duševna vez, on nam bode shramba, katero bomo zalagali s plodovi našega duha.

Nihče se naj ne izgovarja, češ, ne upam si pisati. Ako bo treba kaj popraviti, storilo bode to radovoljno vredništvo. Mnogo, mnogo, je še mej nami tovarišev, ki bi se nam lahko pridružili, ki se pa še niso, od katerih pa upamo, da se bodo v prihodnje.

Vabimo vas vse, da stopite pod našo zastavo, da sprejmete naše geslo, ki se glasi: „vse za blagor človeštva, vse za večno in časno srečo naše ljube mladine, vse za čast in slavo naše nam tako drage domovine“. V tej nadeji trdno pričakujemo, da bode „Popotnik“ v prihodnjem letu našel veliko dobrih prijateljev in marljivih sotrudnikov.

Končno naj še nekaj omenimo. Slišali smo večkrat, da naš list nekojim zato ne ugaja, ker je preklerikalen. To očitjanje je pač čisto krivično. Ako mi zagovarjamo odgojo mladine na verski podlagi, tedaj pač ravnamo v smislu najslavnejših pedagogov, ja celo takih velmož, kojim se v tem oziru ne more kaka prenapetost očitati. Vsi pedagogi trdijo, da ima pri odgoji srce prvo, um še le drugo mesto. Nič pa nima do človeškega srca večje moči, nič nanj bolj blažilno ne upljava, kakor ravno božje razodetje. Sicer pa

tudi vemo, da to natolčevanje izvira čisto od drugod nego je videti. Mi samo rečemo, kdor ni z nami, on je proti nam!

Zopet drugi z našim listom niso zadovoljni, ker jim je baje preprazen. Ta sodba je čisto subjektivna, in ni ga menda lista, o katerem bi se še ne bilo nikolj in od nikogar izrekla. Sicer pa rečemo, druga je list čitati, druga pa pisati in izdavat; druga je list čitati pazljivo, druga, ga le površno pregledati ter lakonično reči; današnja številka je prazna.

Naša želja je pač zmirom bila in bode, zadovoljiti naše č. naročnike, in ako tega nismo mogli vselej storiti, je to gotovo nam najbolj težko dejalo. Z druge strani pa bi tudi želeli, da se ima z nami malo potrpljenja. Naj bi vsak premislil, koliko težave nam dostikrat prizadeva dobiti le jeden dober članek. Naši sotrudniki delajo in pišejo iz zgolj rodoljubja, iz ljubezni do dobre reči, mi jim njih truda ne moremo poplačati, da bi v ugodnejših razmerah to iz srca radi storili. Kdor izmed naših grajalcev bi le enkrat poskusil, kaj ima vrednik dela in truda, tisti bi nam potem gotovo več ne zameril, ako njegovi želji nismo po vsem pogodili. Sicer je pa navada, da ravno tisti, ki nikdar nič ne pišejo, ki tedaj tudi ne vedo, koliko je dela in truda, preden se sestavi za tisek sposoben članek, radi največ govoré o malovrednosti lista. Pa danes mi tudi tem svojim tovarišem prijateljsko roko podamo, ter prosimo z ene strani milejše sodbe, z druge pa se priporočamo njih pripomoči. Nam ni za osebo, nam je le za stvar!

Pojdi tedaj ljubi „Popotnik“ k svojim dosedanjem prijateljem in glej, da ti ostanejo tudi znaprej zvesti in naklonjeni. Potrkaj pa tudi na vrata mnogo drugih, katere sedaj še med svoje ne šteješ, ter jih prijazno povabi, da se ti pridružijo, ter te vselej z veseljem in dobrim srcem sprejmejo. Vsem vkup pa sporoči najprisrčnejše voščilo za novo leto!

Vredništvo.

Leopold Volkmer, veseli pevec Slovenskih goric.

dr. Jožef Pajek.

„In ti, vesela dežela Štajerska, nisi tudi ti vrlih Slovencev rodi'a, jih došla narodu svojemu? Kdor domoljubov štajerskih ne pozna, naj ne reče, da je v rodovitnih Slovenskih gorica doma.“

Knezoškof Anton Martin Slomšek v
„Drobtincah“ za leto 1862, na str. 77.

Predgovor.

„Vrh veselih goric pri sv. Vrbanu nad Ptujem zelena gomila pokriva rajnega Volkmerja, domačega peveca našega. Preprosto je blaga duša Volkmer živel in vrle mladenče učil; preprosto so tekle njegove pesni, v visokem duhu, čeravno v lozni obleki; duh pa oživlja, pismenka mori. Goreč prijatelj mladine

in pa svoje drage domovine je Volkmer s svojimi popevkami Slovence budil, množil pobožnost in pošten smeh, in dajal svojim rojakom v čednih pravljicah lepe nauke, dobro slane, pa tudi zabeljene. Dolgo že blaženi mož v materni zemlji počiva, pa še zdaj njegovih pesni sladek glas po Slovenskih goricah odmeva, in povzdiga po božjih hišah Slovencev pobožnost. Naj vsak domoljub v slavnem spominu živi, ki oživilja kakti naš rajni Volkmer v mičnih popevkih svoje rojake.“

Tako je pisal Slomček v svojih „Drobtinah“, v XVI. letniku na str. 77. Zato je tudi prvi in poglobitni namen tega spisa, naj se po njem omladi spomin starega častitega pevea Volkmerja.

Izdajatelj pa želi tudi svojim rojakom ustreči s kratkočasnim in koristnim berilom, ki nehoté čitatelju smeh v lice privabi, pa tudi resne misli in čute vzbuja. Ker je spis zavoljo posebnosti Volkmerjevega jezika tudi slovnicarjem namenjen, ki so se že tudi dozdej zanj zanimali, ga nisem celo nič spremenil ali popravil, kar bi se znabit komu potrebno zdelo, nego je vse celo zvesto po virih posneto, katere poysodi točno imenujem. Jako obžalujem, da nisem mogel vseh Volkmerjevih spisov v roke dobiti. Lepo prosim, naj mi pomaga, kdor zamore, da se pogina in pozabljenosti reši, kar še ni spremenilo. Povedal sem tudi vire, iz katerih je Volkmer zajemal, kar sem jih namreč v naši gimnazijski knjižnici dobiti zamogel; ako mi pa kdo še kaj več odkrije, mu bodem hvaležen.

Pri spravljaju Volkmerjeve književne zapuščine in pri popravljanju in dopolnjevanju Volkmerjevega životopisa ter pri sestavljanju zgodovinskega pregleda književnega delovanja Volkmerjevega so mi razun preč. zlatomešnika in č. kanonika, gospoda Marka Glaserja največ pomagali č. g. Mihael Lendovšek, Ivan Skuhala, Franc Zmazek in Matevž Slekovec, katerim vsem izrekam svojo najsrčnišo zahvalo.

Volkmerjev životopis.

Navdušen životopis našega pesnika nam je podal Slomšek v Drobtinah v VIII. letu str. 107—126; posnel ga je č. g. M. Lendovšek v „Zbranih spisih“ III., str. 85 — 114, torej ga tukaj ni treba ponavljati. Z naslednjimi dodatki k životopisu Volkmerjevemu hočemo Slomšekove podatke samo nekoliko dopolniti ali pa popraviti.

Leopold Volkmer se je rodil v trgu Lotmeržkem 13. oktobra l. 1741., kakor poroča Šimon Povoden v svojem spisu „Bürgerliches Lesebuch“ na str. 557. Glej „Slov. Gospodarja“ od leta 1881. šte. 32. in 33. Povoden imenuje Volkmerjevega očeta Šlezaka. Orožen pa piše: „Leta 1556, 7. julija, so štajerski stanovi Willenrainerjev dvorec vskoškim rodbinam Aleksič, Doytšin in Vukmyr izročili. Naš pesnik Volkmer je torej potomec Vskokov“. Bisthum und Diöc. Lavant. V. 538.

V listu, pisanem 11. aprila l. 1882. se mi je poročilo, da je krstna matiča, v katerej so bili zapisani krsti od l. 1733. do l. 1745 nekam izginola, in ž njo tudi uradna beležka o rojstvu in krstu Volkmerjevem.

Od l. 1753. do 1759. je obiskaval Volkmer gymnazij v Varaždinu, kjer so takrat učili vrli očetje jezuiti. Ker je bil l. 1773. njihov red razpuščen, so se jezuiti razpršili na vse strani; ž njimi so pa tudi spreminoli zapisniki o tamošnjih učencih. Tako mi je poročil gospod prof. dr. Križan iz Varaždina 8. maja 1883. l. Torej tudi o tej dobi Volkmerjevej nimamo nobenega uradnega poročila.

Podani dve letnici, kakor tudi one za modroslovske in bogoslovske nauke sem posnel po Povodnovem poročilu. Ko je od l. 1759. do 1761. v Gradcu modroslovske nauke dovršil, se je od l. 1761. do 1764. učil ravnotam bogoslovja. Leta 1764. je bil od graškega škofa za mešnika posvečen. Eno leto se je še vežbal v Gradcu za dejansko dušno pastirstvo, in je bival v tamošnjem duhovskem semenišču. V jeseni leta 1765. je prišel za kaplana k sv. Ožbaltu ki je sedaj podružnica meniške župnije v Ptuj, in je ostal na onem mestu do leta 1769. Tega leta je pa prišel k velikej cerkvi v Ptuj, ki je sedaj proštšijska, in sicer je bil, kakor poroča rokopisni „Schematismus Cleri Pettovien-sis“ od l. 1769. do 1773. „sacrista“ ali nadzornik žagreda.

Leta 1773. je dobil nadarbo (beneficium) Golobovo. in je prevzel dušno oskrbovanje tamošnje bolnišnice, katero službo je opravljal do septembra leta 1784. Takrat se je preselil k sv. Urbanu zunaj Ptuja, kjer je bil kaplan do 27. avgusta 1788. leta.

Po smrti župnikovej je postal oskrbnik, katero službo je opravljal od 27. avgusta 1788. leta, do 2. februarja 1789. l. Od 3. februarja 1789. l. do 4. junija tega leta je bil oskrbnik pri Devici Mariji v Vurbergu. Od 4. junija 1789. l. pa do l. 1808. je bil kaplan pri sv. Martinu pod Vurbergom. V tej dobi, in sicer leta 1801. je ustanovil zalogo za kaplana pri sv. Martinu. Položil je v ta namen 400 gld., ki nesejo na leto 16 gld. 80 kr., za katero plačo se mora opraviti pet sv. meš. Graški škof so to ustanovo potrdili 30. dec. leta 1801. Leta 1808. je dobil 200 gold pokojnine, katero je še 4 leta užival pri sv. Martinu. Leta 1812. se je preselil nazaj k sv. Vrbanu, kjer je 22. sept. l. 1814. bral svojo zlato sv. mešo. 20. decembra 1815. leta je prosil, naj bi ga škof oprostili dolžnosti breviarij moliti, ker so mu oči oslabele, kar se mu je res 10. januarja 1816. leta dovolilo. Župnik pri sv. Vrbanu je bil takrat Janez Mravljak, ki se je rodil leta 1738., in prišel k sv. Vrbanu 1799. leta. Pri sv. Vrbanu je Volkmerja 4. februarja l. 1816. v cerkvi mrtvoud zadel; umrl je pa 7. februarja l. 1816., kar je razvidno iz poročila mrtvaške matice pri sv. Vrbanu.

Iz Volkmerjeve dobe živi še preč. g. stolni prošt Jurij Matjašič, ki se še sedaj dobro spominja, da je na svoj dom čul, kako so pokojnemu Volkmerju zvonovi peli. Kako so Volkmerjeve naslikane litanije Matjašiča v šolo spravile, sem povedal v „Letopisu Slovenske Matice“ l. 1880, na str. 215

Ko sem 18. julija l. 1883. k sv. Vrbanu prišel, izvedel sem od č. g. Mihaela Graberja, pensioniranega župnika vrbanjskega, sledeče celo zanesljivo ustno sporočilo. Volkmerjevi dijaki niso stanovali v farofu, nego so tam le hrano dobivali. Spali so pa pri Friču v Pečjaku, na Vintarovskem vrhu, deset minut od cerkve, proti solnčnemu zahodu. Lipa, o kateri je Volkmer tako lepo

zapel, je stala pred farofškimi vrati, kakove tri sežnje od njih oddaljena. Okoli cerkve je bilo preje obzidano pokopališče; vrata, skozi katera se je od farofa na pokopališče in v cerkev hodilo, so bila čisto blizolipe. Volkmer je stanoval v jugoizhodnej sobi farofa, ki je bila takrat v dve sobici predelana. Hodil je v svojo sobico skozi vrata, ki so se odpirala na shode. V drugej majej sobici je prebival župnik, star prijatelj Volkmerjev. Župnik je hodil v svojo sobico iz velike sobe, ki se nahaja na jugozahodnej strani farofa. Volkmer si je napravljajl pijačo iz centaureja (*Gentiana centaureum*); eden šopek tega zelišča se je še pred 7 leti v njegovej omari za knjige hranil. Volkmer je svojim dijakom s posebnim, na desko pritrjenim nožem na zvod vsakdanji kruh rezal; pred kakimi tridesetimi leti se je še ovi nož pod streho hranil. — Lepa hvala tudi častitemu gospodu župniku za njegovo prijazno poročilo!

Svoje knjige je Volkmer izročil župnijskej knjižnici pri sv. Vrbanu. Knjižnica je še sedaj precej obilna, dasiravno že gotovo ni več vseh nekdanjih Volkmerjevih knjig v njej. Volkmer je vsakej svojej knjigi na notranjej strani sprednje platnice ali korice prilepil listek, na katerem je tiskano: „Ex. Lib. Volkmer“ — to je, „izmed Volkmerjevih knjig.“ Volkmerjevih knjig je cela velika omara čisto polna. Iz te zapuščine se vidi, da je Volkmer silo denarjev za knjige potrošil, pa tudi, da je moral trden biti ne samo v bogoslovskej učenosti, nego da so ga zanimale vse vednosti, in da je bil naravnoč učenjak — in to na kmetih. Iz bogoslovnih knjig se še posebno vidi, da Volkmer ni maral za publi liberalizem one dobe, nego da je bil zvest in iskren sin katoliške cerkve. Naslove nekterih knjig Volkmerjevih sem si 18. julija l. 1883. prepisal, in nje torej tudi tukaj podam. „Brentano: Die heilige Schrift Frankfurt am Main 1813.“ „P. Lallements moralische, lehr- und geistreiche Gedanken über die Sendschreiben des hl. Apostels Paulus, mit Languedoc-s Anmerkungen. Uebersetzt aus dem französischen von Ignaz Steuer, Director der W. W. Ehrwürdigen Frauen Ursulinerinnen zu Landshut in Bayern. Augsburg, im Verlag bei Ignaz Wagner. 1782.“ „Geschichte der drei letzten Lebensjahre Jesu, sammt dessen Jugendgeschichte. Wien bei Joh. Thomas Edlen von Trattnern, k. k. Hofbuchdrucker und Buchhändler 1784.“ „Geistliche Gesänge über die Sonn- und Fayertägliche Evangelia des gantzen Jahrs. Mit Genehmigung der Oberen. Clagenfurt, gedrucht bey Maria Christina Kleinmayrin Laa. Buchdr. Wittib. 1750.“ Po tej knjigi se je Volkmer v svojih duhovskih pesnih večkrat ravnal. Volkmer je tudi sv. cerkvi sovražne knjige poznal, še bolje je pa za to skrbel, kako bi zmote zavračal. „Klopfstocks Werke. Troppau. bei Trassler 1784.“ „C. M. Wieland's Werke, Troppau bei Trassler 1784.“ Nemških klasikov je imel Volkmer čisto gotovo več. — „Allgemeine Weltgeschichte. Nach dem Plan Wilh. Guthrie und Joh. Gray und anderer gelehrter Engländer entworfen . . . von Christoph Gottlob Heinrich, ordentlicher Professor der Geschichte zu Jena. Wien im Verlage bei Franz Anton Schrambl. 1790.“ Jako obširno delo. Sammlung der besten Reisebeschreibungen. Troppau, gedruckt bei Jos. Georg Trassler, und im Verlage der Compagnie. 1784.“ Tudi to delo je jako obširno. „A. F. Büschings große Erdbeschreibung. Troppau, gedruckt bei Jos. Georg Trassler“, obširno in znanstveno delo. „Herrn von Buffons allgemeine Naturgeschichte“ Troppau bei Trassler 1785“ „Eberts Na-

turlehre. Troppau 1784.“ „Des Freyherrn von Martini Lehrbegriff des allgemeinen Staatsrechtes. Wien, in der Sonnleithnerischen Buchhandlung 1783.“ Hranijo se še tudi Volkmerjevi, za ovo dobo krasni in veliki zemljevidi. Vseh knjig kar nisem hotel tukaj naštevati — naštel sem jih pa toliko, da mora vsakemu jasno postati, da se je Volkmer res rad s knjigami pečal, da mu ni bilo žal za denarje, katere je za knjige štel, in da je moral biti nenavadno izobražen mož.

(Dalje prih.)

Zimski dan.

Metodična obravnava S. Jenkotove pesmi. Glej „Drugo berilo“, stran 111.

I. Uvod.

Imenuj letne čase! Kateri letni čas imamo sedaj?

Kakó pa poznaš, da je sedaj zima? — Ker je mrzlo, zemljo pokriva bela snežena odeja. Kakšno je drevje po zimi? Pusto, golo, brez listja. Kako je bilo spomladi in po leti v gozdu? — Veselo, prijetno: ptički so preprevali in si delali gnezda. Kako pa je sedaj v gozdu? Vse tiho. Kam so odleteli nekateri ptički? V gorke kraje. Zakaj? Ker jim je pri nas premrzlo, najdejo premalo živeža. Glejte! Tudi ptičkom, ki ostanejo čez zimo pri nas, se včasih zelo slabo godi, ker jim živeža zmanjka. Ptički pridejo po zimi prav blizu hiš. Zakaj neki? — Zato, ker okoli hiš, skednjev i. t. d. najdejo še kako zrnec. Usmiljeni ljudje jim nalašč potrošijo včasih malo zrnja. Kaj storé usmiljeni otroci? — Ali sije solnce po zimi ravno tako gorko, kakor spomladi ali po leti? Kako padajo po zimi solnčni žarki na zemljo? — Pošev. Kaj pokriva ribnjake i. t. d.? — Led. Kaki retrovi pihajo po zimi? Mrzli, ostri. — Glejte otroci! Po zimi je vse žalostno in pusto, vsa narava je, kakor bi bila mrtva. Nima pa li zima nobenega veselja? Ona ima, kakor vsak letni čas tudi svoje veselje. Kaj pa je po zimi veselega, posebno za vas otroke? Da se vozimo na saneh, drsamo po ledu, delamo snežnega moža i. t. d.

Kake praznike obhajamo po zimi, katerih se tudi otroci že zelo vesele? Božične praznike.

II. Učitelj in učenci vzamejo knjigo in učitelj pesem počasi bere.

III. Pesem se od strani učencev parkrat prečita.

IV. Učenci berejo in učitelj pojasnjuje nerazumljive besede ter pomaga razvijati misel posameznih kitic.

Kaj je nadpis tej pesmici? Kaj nam bode tedaj ta pesem popisala? — Zimski dan, en dan po zimi.

Čitaj prvo kitico!

Se solnce v resnici skriva? Ne, po zimi je nebo navadno oblačno in oblaki solnce pogosto zakrivajo. Zakaj pa se od daleč skriva? Kje in kedaj vzhaja solnce po zimi? Zakaj pa leta vrana okrog hiše? Zato, ker si išče živeža. Kako lahko rečemo namesto „okrog“? — Okoli. Kako lahko rečemo namesto

„tanek“ veter? Ojster, mrzel veter. Kaj pokriva tla? — Debel sneg. Zapopadek prve kitice je:

Po zimi pošilja solnce medle žarke na zemljo. Vrane in druge ptice se bližajo hišam, ker po polju in po gozdih ne najdejo dovolj živeža. Zemljo pokriva debeli sneg. Mrzli vetrovi pišejo povsod.

Ponovi R! S!

Čitaj drugo kitico!

Kaj je klanec? Je li tukaj blizo kateri klanec? Kaj pomenijo besede „je vso živo“? — Se vse giblje. Kdo se giblje? Vaški otroci, ki so se zbrali. Kaj pomeni beseda „vsak“? — Vsak otrok. Kako navadno rečemo namesto „seni“? — Saní. Kaka roka je „premrła“ roka? — Zmrzla otrpla roka. Kako bi lahko rekli namesto „roci“? — Roki. Namesto „krivo“? Pripognjeno. Pokaži kakose drži! Zakaj pa se drži tako? — Ker ga zebe.

Zapopadek druge kitice:

Tam na klancu so se zbrali vaški otroci, ter se vozijo na svojih sanih. Ker vsakega izmed njih zebe, zato se drže pripognjeno.

Ponovi B! T!

Čitaj tretjo kitico!

S katero besedo lahko nadomestimo besedo „zré“? Z besedo „gleda.“ Kam zré starec? — Na otroke. Kako lahko rečemo namesto „spomin“? — Misel. Kaj hoče povedati pesnik z besedami: Spomin se mu posili! Neka misel se mu posili v glavo vrine. Katera pa? Da je bil on nekdaj tudi mlad, da je vžival srečne dneve mladih let, a mlada leta so hitro potekla. Katere besede nam povedo, da se spominja starec preteklega časa? „Dni premişlja, ki so bili.“ Zakaj pa si briše solze? On se joče. Čemu se joče? ... Zakaj pa „na tihem“ solze briše? — Ker noče, da bi ga kdo jokati videl.

V tretji kitici se tedaj pove:

S tople sobe pa zré starček tje na otroke, solze mu zaigrajo o očeh, ko pomisli, da je bil tudi on enkrat mlad in se je tudi on enkrat tako igral, kakor sedaj ti otroci, razjoče se, ker ve, da bode tudi tem otrokom prehitro veselje mladih let minulo.

Ponovi Z! S!

Kaj je zapopadek prve, druge, kaj tretje kitice?

Kateri vé na kratko povedati, kar nam popisuje prva kitica? Prva kitica nam popisuje naravo po zimi. Kaj druga? — Veselje vaških otrok na klancu. Tretja? Spomin starca na svoja otročja leta. Tedaj je

V. Kratek zapopadek pesmi:

1. Narava po zimi.
2. Veselje vaških otrok po zimi.
3. Spomin starca na svoja otročja leta.

VI. Pesem se večkrat prečita.

VII. Pesem se memorira in pozneje deklamuje.

Zapisal T. Godomerski.

Listek.

(Feljton.)

Sv. Silvestra večer v selskejši šolski hiši.

V nekem od mesta precej oddaljenem kraju je na večer sv. Silvestra sedel v svoji sobi pri berlečej luči mladi učitelj — France, — kateremu je bilo videti, da se dolgočasi. Za večkrat si je popravil brkice pod nosom ter semtertje pozehaval.

„Oj, je to dolgočasno življenje na deželi,“ dé sam sebi. „Dve leti je, kar sem študije dokončal in sem tukaj nameščen, pa se mi vže zdi cela večnost. Moji kolegi v mestih se zdaj vesele in obračajo po veselicah, jaz pa tukaj misli pasem. Lani je še bilo, ko sem se pripravljaj za skušnjo; dolgi čas sem si odganjal z prebiranjem šolskih bukev; boril sem se v duhu pri Termopilih, hodil po Ameriki, ter po logičnih postavah popisoval močnega leva in mogočni parni stroj. Ali letos, — a — a ah!“ In zopet je zehnil.

V tej obupnosti seže po uradnih spisih in prvo kar mu rine v roke je „Zapisnik“, katerega je baš dokončal in kamor je prve rezultate o napredku svojih gojencev zapisal.

„Ta županov France bo še enkrat priden fant; on nekaj obeta. Tudi Ožbetov Matija je bistre glave, vendar bode treba pri tem naglo jezo iztirati. Krona vseh učencev pa je Kukovčev Nace; ta fant bo za dijaka. O svojem času moram očeta nagovoriti, da ga da v šolo; vsaj je precej premožen. Horvatova Micka je pridna in čedna deklica; tó bo enkrat gospodinja, da bo veselje. Koroščeva Nežika sicer nij tako bistrega duha, pa očetu bo trebalo povedati, da jo bolj redno v šolo pošilja.“

Tako je pregledoval in presojeval mladi učitelj svoje učence.

Ko dé zapisnik iz rok, zagleda na steni obris domače vasi, katerega je lansko leto sam narisal, kajti nujno ga potrebuje pri pouku v domovinoslovju. Vzame ga v roke, ter ga še enkrat pregleda.

„Tukaj ima Lah sadni vrt. V njem je veliko divjakov, od katerih mu jih moram v spomladi nekaj vcepiti. Zraven stoji napol podrta Oreharjeva klet. Ta kmet ima precej pod palcem, zategadelj je sramota, da mu stoji tako strašilo zraven ceste, ki grdi celo vas. Pravil mi je vže, da jo bo podrli in na istem mestu drugo postavil, pa bolje bo, ako to opusti in prostor prazen ostane, ker klet bi delala vrtu preveč senco. — Zraven leži šolski vrt, katerega so ljudje še le po velikem pritisku od gosposke strani napravili. Tudi midva z gosp. nadučiteljem sva imela veliko posla in potov, preden se je stvar dosegla. V spomladi bo v njem dela dovolj. Treba bo nekaterih novih plemen semena, posebno ugodnih za naše razmere. Rusko žito, ki smo ga prvo leto samo v vrtu imeli, je zdaj razširjeno skorej po celi fari in ljudje so ž njim zelo zadovoljni.“

„Pri teh delih pa ne bom več tako samotaril, kot prejšnjo leta,“ dé nekako skrivnostno, poseže v stranski žep, ki ga ogreva srčna toplota, ter izvleče iz njega majhno podobo, katera je kazala obraz zalega dekleta. Dolgo jo gleda. Potem, ko bi se zdramil, glavo povzdigne ter nadaljuje svoj monolog:

„Ni več dolgo, da te, predraga mi deva, imenujem svojo, svojo na — vke. Ravno, ker te vsak dan vidim in tvojo ljubeznivost, pridnost in delavnost občudujem, je moje hrepenenje po tebi nestrpljivo, teži vse moje bitje le po tebi. Kje je trenutek, ki naju združi za vselej! Ti ki si se tukaj rodila razevitala in živela boš, ako se obistijo obljube nadzornikove, da dobim jaz tukajšno nadučiteljsko službo, kedaj stopi moj dragi oče — nadučitelj v pokoj, živela boš ravno tukaj kot moja ljubezniva soproga — celi fari lep izgled iskrene matere in izvrstne gospodinje.“

Tako je koval mladi učitelj idejale in si snoval veselo prihodnost. In kdo mu more to zameriti. Saj se rodi prej ali slej v vsakem srečnem čut, o katerem pravi naš pesnik:

„Ljubezen je bila, ljubezen še bo,
Ko mene in tebe na svetu ne bo!“

Velikan nemških pesnikov pa poje:

„O dass sie ewig grünen bliebe,
Die schöne Zeit der jungen Liebe!“

* * *

V sosedni sobi, tik mladega učitelja je slonel na naslonjaču stari nadučitelj. Izpod okrogle kapice so mu semtertje gledali sivi lasje. Pri mizi pa je sedela mlada deklica in je brala.

„Zopet je tedaj zotonilo eno leto v neizmerno morje večnosti,“ dejal je starec svojej hčeri Olgi. Na tem mestu sem jih vže nad 40 preživel. Pa kaki časi prej in sedaj.“ In starček se je zamislil. Oči je zaprl, pa vendar je gledal v duhu celo vrsto dogodkov enega za drugim se tirati po trdni glavi. Šel je v duhu 50 let nazaj in videl se je sam sebe stopati po stezi iz mesta, kjer je dovršil svojo trimesečno pripravo za velevažen stan z majhno culico v rokah.

Glavo je imel polno idejalov in s temi je nastopil svojo prvo službo v majhni vasi. Pa vse je našel drugače, kakor je pričakoval.

„Okusil je življenja pezo,
Imel je marsiktero jezo!
Njegovi zlati idejali,
So vsi po vodi se podali,
Ostala mu je suha proza!“

V to „suho prozo“ se naenkrat vrine nekaj veselih trenutkov. Pred seboj vidi stati lepo deklico, ki sramožljivo oči pobeša. Vidi jo na svoji strani iti pred oltar in potem v to čedno sobico, kjer on ravno zdaj sedi. Bila je njegova soproga. Ne more si kaj, da pri teh srečnih spominih ne bi odprl oces, ter pogledal proti mizi; tam jo vidi — živo podobo svoje soproge. Taka je bila v tistih srečnih dneh, pa sedaj — je nij več.

Zopet se zamisli. Kako nezmerno žalosten je bil pri njenem pogrebu. On, ki je bil 40 let pri vsakem krstu, vsaki poroki in vsakem pogrebu navzoč, in je tako rekoč vsakega farmana od zibe do groba spremljal, on od prevelike dušne bolečine ni premogel, da bi tudi pri pogrebu svoje ljubljene soproge „libero“ pel. Storil je to iz ljubavi do njega bližnji tovariš. Njemu pa so tekle po licu debele solze, ko je stopal na strani svojega sina, takrat dijak na učiteljsku za ravnijo nepozabljive žene in vodil za roko ta čas še majhno Olgico. Ko so jo djali v grob, nij ostalo med množico, ki je ranjko spremljala, nobeno oko suho. Sin pa je s potrjim srcem na križ napisal pomenljive besede:

„Počivaj mirno zdaj v gomili,
Prestala zemljsko si gorjé!
Tebi je dobro v hladnem krili,
Le nas, o nas boli sree!“

In tudi tega edinega sina nij več. Pred par leti ga je pobrala sušica, ko je vže svoje študije dokončal.

Taki spomini so mu drvili po glavi. Potem pa stopi k mizi, prime Olgo za glavo, ter ji reče z jokajočim glasom:

„Vidiš Olga, ti si stara sedaj osemnajst let. Gospod France me je prosil za tvojo roko, in ker ga ljubim kot svojega sina, mu nisem odrekel. Mislim, da se ga tudi ti ne braniš, ako sem prav opazov l. Moči me vže zapuščajo, in ob veliki noči stopim v pokoj. Ako te je tedaj volja, znaš biti letošnji predpust nevesta in jaz se bom pri vaju pomladil. Bodi tako pridna, kot je bila tvoja mati, od katere sem ti velikokrat pravil. Midva z tvojo materjo sva veliko v fari dosegla; jaz pri mladini in možakih, ona pa pri ženah. Pa še več sva

doseči želela. Nadaljujta vidva, kar sva midva začela in božji blagoslov vama ne bo izostal. Zraven pa ljubi svojega ženina, ter ga v vsem ubogaj, ker dobra žena je možev paradiž. Posebno pa mora učiteljeva žena vse opuščati, kar ji krati čast, ker na njo so obrnjeni pogledi vseh farnih žen in deklic. Blagor učitelju, kateri ima pridno izobraženo ženo, od katere ljudje le dobro govoré, gorje pa učitelju, kjer je nasprotno!“

Jokaje se zgrudi Olga na prsi starega skušenega očeta, ter mu obljubi po njegovih naukih ravnati.

V tem se duri odprejo in učitelj France stopi v sobo. Slišal je jok in to ga je izdramilo iz svojih sanjarij in računov. — Z nasmehom, ko bi nič ne bilo, mu gre stari tovariš nasproti ter mu roko poda. Dolgo v noč je ostala trojica veselo skupaj in je premišljevala resnico pesnikovih besed, da le:

„Tam, kjer se krepko z mehkim shaja,
In kjer se močno z rahlim spaja,
Le tam se sliši lepi glas.
Naj gleda, kdor za vsel' se veže,
Da srce k srcu se prileže,
Je zmota kratka, — dolg je kas.“

—c.

Književna poročila.

Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev. Spisal in založil Ivan Lapajne, meščanske šole ravnatelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem (Gurkfeld). Cena vezanemu iztisu 1 gld. 20 kr. V Ljubljani. Natisnil J. Rudolf Milic. 1884. — To je naslov novi knjigi, ki je pred kratkim zagledala beli dan. O njeni vsebini spregovorimo v kratkem natančneje.

Šaljivi Slovenec. Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov. Nabral Anton Brezovnik, učitelj. — Ljubljana, 1885, v 8°. — Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg. — Tako je naslov ravnokar izišli, 192 strani obsegajoči knjižici, kateri je namen, z zdravimi dovtipi razveseljevati Slovence. Mehko vezana stane knjižica 60 kr., franko po pošti 65 kr. ter se dobiva v knjigarni pl. Kleinmayra in Fed. Bamberga v Ljubljani.

Slovan je brez dvojbe naj lepši slovenski list. Njegova prva številka ima to le vsebino: 1. Dr. Janez Zlatoust Pogačar (s sliko). 2. Janez Solnce. Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar. 3. Dve pesmi Mihalja Jurjeviča Lermontova. Poslovenil J. K. 4. Iz sazavskih letopisov. Zgodovinski roman. — Česki spisal Vaclav Beneš Třebizsky, poslovenil —r. 5. Književno poročilo. 6. Naše slike. (Potret dr. Pogačarja. Rojstvo Kristusovo in Slap Savice). 6. Družba sv. Cirila in Metoda. 7. Kodnašajem na Hrvaškem. Iz peresa hrvaškega pisatelja. 8. Pogled po slovanskem svetu. Slovenske dežele. Ostali slovanski svet. 9. Vabilo na naročbo. 10. Razne novice. 11. Za kratek čas (s slikami). 12. Listnica. — Iz tega se vidi, da je zadržaj 1. štev. II. letnika povsem raznovrsten in zanimiv. Pisava je skozi in skozi odlična in politika zavedno slovanska. Za zavedne Slovence nimamo krepilnejšega berilo, kot nam ga podaja „Slovan“. Sploh pa ga bodo tudi drugi v korist brali. Naj bode „Slovan“ v obče, zlasti pa tudi našim bralcem naj gorkeje priporočen. — List izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca in velja celoletno

4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 30 in za četrt leta 1 gld. 15 kr. Naroča se pri opravištvu „Slovana“ v Ljubljani, Kongresni trg, šte. 7.

„Dolenjske Novice.“ Prvi list „Dolenjskih Novic“, kateri nam je došel na ogled, obsega osem strani ter prinaša, zvest objavljenemu programu, v istini prav zanimljivo vsebino: Vsakemu nekaj! V raznih predelih: „Kaj je novega v Novem Mestu“; „Najboljši nauki za kmeta“; „Trtna uš na Dolenjskem“; „Našim rokodelcem“; „Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu“; „Kaj je novega po širokem svetu“; „Nam se piše“ (dopisi); „Gospodarske stvari: Nauki za gospodinje, Poljedelstvo“; „Domače vesti“; „Razne vesti“; „Smešnice“; „Uganke“; „Letina“ in „O vremenu“ podajajo se važne vesti in tehtni nauki. List izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca ter velja za celo 1 gld., za pol leta 50 kr. Naročnine in dopise sprejema J. Krajec v Novem Mestu. — Ta novi list je vsega priporočila vreden in vtegne vzlasti priprostim bralcem prav ugajati.

„Pobožni vzdih“, je ime latinski maši za sopran, alt, tenor in bas z dodanim spremljevanjem na orgljah, uglasbil † Avgust Armin Leban, c. kr. učitelj na vadbici v Gorici, ki je ravnokar izišla. Ta maša je zložena v edino splošno ugajajočem narodno-cerkvenem duhu, in bolj kakor katero drugo glasbeno delo Avgust Leban-ovo kaže, da je imel prerano umrli skladatelj res „gorko čut in lep melodijozen talent“, kakor se je o njem izrazil sam slavni muzikalni kritik profesor Dr. Ed. Hanslick. Gledé harmonizacije v tej maši piše znani glasbenik, g. Danilo Fajgelj, sledeče: „Harmonizacija je na kakih mestih naravnost drzna, a po vsem pravilna ter kaže, s kakšno labkoto je Avgust Leban premagaval harmonične zapreke brez škode lepoglasja. Maša je vredna, da se pridno študira“. — Mi to delo tovarišem, ki se s cerkvenim petjem bavijo, prav gorko priporočamo ter dostavimo, da se dobiva pri izdajatelju Avgust Lebanovih glasbotvorov J a n k o L e b a n-u, učitelj v Lokvi (Corgnale, via Divača na Primorskem, po 1 gld. kamad.

— 324 —

Dopisi.

Iz Ljubljani. (Društvo sv. Cirila in Metoda v podporo slovenskemu šolstvu. — Novi zakon.) 28. decbra m. l. je bilo posveto-
vanje nekaterih rodoljubov, ki so vsi spoznali nujno potrebo, da se slovensko šolstvo energičneje, ko doslej, zlasti tam podpira, kjer se vzlie v zakonu izrečeni narodni ravopravnosti slovenski deci celo prvi nauk v tujščini sili. Sklenilo se je osnovati v ta namen društvo, kateremu ima biti ime: Društvo sv. Cirila in Metoda v podporo slovenskemu šolstvu in katero bode imelo svojo delavnost čez vse slovenske pokrajine razprostrirati. Posvetovalo se je potem o načelih in načinu, po katerem bo društvo delovalo. Konečno se je izvolil osnivalni odbor, kateri ima sestaviti pravila ter jih predložiti vladi v potrjenje. V odbor so bili izbrani gg. L. Svetec, dr. Vošnjak, J. Murnik, prof. Toma Zupan in I. Hribar. — Od dež. zbora kranjskega skleneni zakon, s katerim se prenarejajo nekatera deločila deželnih zakonov z dne 19. dec. 1874 šte. 37 in z dne 26. Oktobra 1875 št. 27 je, kakor poroča uradni list Nj. veličantvo z Najvišjim sklepom z dne 28. decembra 1884 najmilostiveje potrditi blagovobilo. V posameznih točkah se ta zakon tako le glasi:

§ 1. Mestni občini ljubljanski se daje pravica, pobirati v sedanji meri šolnino na jaynih mestnih ljudskih in meščanskih šolah, in sicer v ta namen, da se bodo z njo pokrivala stvarne šolske potrebsčine.

Občinskemu zboru glavnega mesta ljubljanskega pristoji, šolnino na omenjenih šolah znižati ali po polnem odpraviti.

§ 2. Normalno-šolski zaklad prevzame izplačevanje aktivitetnih prejemkov učiteljskega osebja na vseh splošnih javnih ljudskih šolah vojvodine kranjske v njih polnem obsegu.

Ako dohodki normalno-šolskega zaklada ne bi zadostovali v pokritje teh in drugih njegovih potrebščin, razpisati je po deželnem zakonodavstvu za normalno-šolski zaklad posebno 10‰ deželno priklado na vse direktne davke (na ordinarij z vsemi državnimi prikladami).

Nedostatek, kateri se potem še pokaže pri normalno-šolskem zakladu, pokrije se iz deželnega zaklada.

§ 3. Šolska poslopja zidati, dajati jim notranjo opravo ter jih vzdrževati, v obče ljudske šole nastanjevati, plačevati troške za kurjavo, razsvetljavo in snaženje šolskih prostorov in skrbeti za vse druge stvarne šolske potrebščine, dolžnost je šolske občine, v glavnem mestu ljubljanskem pa dolžnost mestne občine ljubljanske. — Ta zakon stopi v veljavo s 1. januarjem 1885. H.

Celjska okolica. (Izv. dop.) Neki list je dobro menčé nasvetoval, slovensko učiteljsko društvo naj vse slovenske učitelje v svoj okrog združi; slovensko učiteljstvo naj se loči od nemških društev, ker od teh nikoli nič pričakovati ne more. To poslednje je tudi istinito; desti svedočno je to pokazal zadnji zbor „štajerskega Lehrerbunda“ v Maibornu pri g. Romih ovem govoru o zadevi jezikovega poduka v ljudski šoli. Strast samoljubja jim je načela njih najslavnejših pedagogov narobe prekučnila in v blatu teptala. Pa jednako visoko čislajo svoje lastne in druge pravicoljubne skušence vsi tisti, ki si med sabo tako radi prilastujejo pridevnik „liberalen“; to pa so le takrat, kadar jim gré v spolnitev lastnih namenov; kadar pa bi imel tudi kak drugi po njih na čelih do kake male pravice priti, takrat zataje nauke svojih lastnih učenjakov; iz golega samoljubja zametavajo pravico in resnico, pravi liberalnosti nasproti so gluhi, nemi in slepi.

Šolskemu napredku in narodnemu razvoju bi, da, vsakako bilo to hasenljivo, če bi se res vsi slovenski učitelji zbrali v jednoglavno društvo, katero bi ves svoj upljiv in vse svoje sile uporabljalo šolstvu slovenskemu in potem svojemu narodu na korist. Takšno društvo smo za Slovenski Štajer že imeli, pa žalibože, da je zaspalo spanje pravičnih precej po odhodu vzbuditelja in osnovatelja svojega g. Iv. Lapajneti, ki je odišel nazaj na Kranjsko kot ravnatelj meščanske šole v Krško. Sicer so se tudi tega društva nekateri skrbno ogibali ter ga prek ramen gledali, da si ravno so se na polna usta „národne“ zvali, niti prištevaje mlačnežev in še menj onih čez mejo šilečih. Društvo pa je vendar marljivo in uspešno delovalo in to največ po svojem listu „Slovenski učitelj“, po zborovanjih i. dr.

„Kranjsko učiteljsko društvo“ popolnoma na narodnej podlagi, preustrojilo se je v „slovensko učiteljsko društvo“ s tem namenom, da bi postalo vsem slovenskim učiteljem v Kranjske, Štajerske, Koroške, Primorske i. t. d. pristopno, a vendar le malo unanjih udov šteje zdaj to „slovensko učiteljsko društvo“. Kaj je temu uzrok? Malomarnost? mlačnost? — Skušnja nas uči, da je to nezedinosti največ krivo to, da smo administrativno ločeni v toliko oddelkov, da ima vsaka dežela drugačne postave, učiteljstvo pa vsled teh tudi tu in tam različne težnje. Kranjska n. pr. nima podučiteljev, katerim je na Štajerskem pot do petletnih doklad zaprta, tam šestna šolska doba, tukaj osemletna in še več drugih.

Kako združenje, ali kaka časna zveza med slovenskimi učitelji t. j. v raznih shodih, svečanostih i. t. d. bi bila res želeti. — Pa kako?

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je krajnemu šolskemu svetu v Laporji (okr. Slov. Bistrica) 200 gld. za zgradbo šolskega poslopja iz zasebne blagajnice.

[Graška gluho nemnica] se bode povečala in pride, kakor poroča „T. P.“ v Blümmel-ovo hišo v Heinrichstrasse, katero je dež. odbor v ta namen kupil.

[Naš marljiv sotrudnik] je tudi gosp. Ivan Kunstič, učitelj v Sevnici, čegar ime je v imeniku lanskih naših sotrudnikov po pomoti izostalo. Naj ga č. bralci na dotičnem mestu uvrstijo blagovolijo.

[Kmetijsko šolo] bodo v kratkem ustanovili v Istri; v ta namen je nek Istran zapustil 60.000 gld.

[Graško vseučilišče.] Na vseučilišču v Gradu bilo je upisanih v zimskem tečaju 1883/4 leta 1027 slušateljev in sicer 514 na pravoslavnej, 253 na zdravniškeji, 162 na modroslovnej in 95 na bogoslovnej fakulteti. V poletnem tečaju minulega šolskega leta se je pa število visokošolcev skrčilo na 596, od katerih jih pripada 335 Štajerskeji, 65 Koroškeji, 34 Kranjskeji, 25 Trstu, 17 Gorici in Gradiški, 33 Istri, 35 Českeji, 30 Moravskeji, 5 Šleziji, 2 Bukovini, 14 Galiciji, 82 Dalmaciji, 67 Hrvatskeji in Slavoniji, 1 Ruskeji in po jeden Črneji gori, Bolgariji in Heregovini itd. Po veroizpovedanju je 885 katolikov, 48 vstočnih Grkov, 45 protestantov, 15 židov, 1 Turek in 2 brezverca. V prošlem šolskem letu bilo je promoviranih doktorjev: 5 kandidatov modroslovja, 15 zdravništva, 58 pravoslovja in jeden bogoslovji. Obisk Graškega vseučilišča se je v 20 letih podyojil.

[Turške učiteljice.] Minoli mesec napravile so v Carigradu pri naučnem ministerstvu v prisotnosti posebne komisije štiri mlade Turkinje (hamums) učiteljski izpit z izvrstnim vspehom. Izpitane Turkinje poučevale bodo po dekliških šolah turške stolice razun raznih predmetov tudi ženska ročna dela. To je prvi slučaj, da so si Turkinje izvolile učiteljski stan in delale pedagogičen izpit.

[Velikanske evropske knjižnice.] Avstrija, Nemčija in Šveica imajo več nego 1000 knjižnic, od katerih jih 20 broji posamič nad 100.000 zvezkov. V Francoskeji je 6 knjižnic, ki imajo po 100.000 knjig in razun teh še narodna knjižnica v Parizu, katera je največa na vesoljnem svetu. V Angleškeji se nahaja 9 knjižnic, ki štejejo posamič nad 100.000 zvezkov in v Španskeji imajo 30 javnih knjižnic s 700.000 knjigami. Velika knjižnica v Washingtonu broji 518.000 knjig in 170.000 brošur. A petero knjižnic je še večih: Pariška, broječ 2.500.000 zvezkov, Britisch Museum z 1.500.000, Petrogradska z 1 milijonom, knjižnica v Monakovem z 900.000 in Berolinska knjižnica z 750.000 zvezki.

[Poštni promet v Evropi 1883 leta.] Vsa Evropa s površjem 9.805.000 km². in 329.000.000 prebivalcev imela je lansko leto 65.500 pošt-nih zavodov 225.000 pošt-nih tružic za nabiranje pisem in 318.500 pošt-nih osob. Evropei dali so na pošto 3683.000.000 pisem, 546.000.000 pošt-nih listnic, 1046.000.000 tiskovin, 1672.000.000 časopisov in listov, vkupe toraj 6957.000.000 pošt-nih pošiljav, katere so vrgle vsem evropskim poštam 58.100.000 gld., dočim so dobili evropski brzozavi za poslanih 116.892.000 brzozavk minulo leto samo 3.573.500 gl.

Listnica.

Gosp. T. B. v V.: Željno pričakujemo. — G. A. G. v S.: Lepa hvala. Pride vse na vrsto. Kaj pa z dopisom? — G. B. H. na P. g.: Prijeli; lepa hvala. Le večkrat kaj! — G. V. J. v št J.: Zelo smo Vam hvaležni za poslano. Blagovolite nas tudi zanaprej na tak način podpirati! — G. J. K. pri sv. A. Prijeli. Koliko bode se dalo, porabimo. Drugo po Vaši želji poravnali. Mislimo da ste vse prejeli. — G. J. L. v Čr.: Prijeli. Lepa hvala. Vse pride na vrsto. — G. B. Fl. v M.: Nismo smogli porabili. — G. Jv. Str. v M. in g. T. G. v Sr.: Lepa hvala. Le tako naprej! — Vsem našim prijateljem, ki so nam za novo leto javili svoje vošila in nam izrekli svoje priznanje o našem delovanju — najpresrečnejša hvala. Tudi mi jim želimo vse dobro ter prav srečno in veselo novo leto!

NATEČAJ.

Štev. 652.

Na enorazredni ljudski šoli v Preborju se dosedaj začasno zasedena učiteljska služba z dohodki po IV. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem definitivno unešča.

Prosilci za to službo naj svoje redno inštruirane prošnje z dokazom, da so sposobni tudi subsidijarično poučevati v katoliškem veronauku, predpisanim potem do **1. februarja 1885** vložijo pri **krajnem šolskem svetu v Preborju**, pošta: **Pilštanj** (Peilenstein).

Okrajni šolski svet v Kozjem, dne 22. decembra 1884.

Predsednik:
Rupnik s. r.

Vabilo na naročbo.

S pričujočo številko nastopi „Popotnik“ VI. letnik, ter se obrača do vseh prijateljev svojih, bodi si naročnikov, bodi si sotrudnikov s prijaznim vabilom, da mu ostanejo verni podporniki tudi v bodočem letu. Naj se pa tudi blagovoljno potrudijo, pridobiti mu koliko toliko novih prijateljev, kajti listu je za trden obstanek zlasti potreba zdatne gmotne podpore.

„Popotnik“ izhaja **10. in 25. vsakega meseca** in velja:

za celo leto **3 fl.**

za pol leta **1 fl. 60 kr.**

Naročnina naj se blagovoljno pošilja izdajatelju lista **M. J. Nerat, Maribor, Reiserstrasse 8.**

Današnje številko pošljemo vsem dosedanjim naročnikom, pa tudi nekaterim nam znanim rodoljubom na blagovoljni ogled. 2. številko dobó pa le naročniki. Prosimo toraj, da se vsak, kdor želi list prejemati, oglasi vsaj do 23. t. m., da vemo v kolikih iztisih se naj list za naprej tiska.

Opravništvo,
Reiserstrasse Nr. 8, Maribor.